

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker.

I en till riksdagen den 20 nästlidna mars avlåten proposition nr 184, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna

Förslag

till

lag om ändring i lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Härigenom förordnas, att i lagen den 29 juni 1923 om sparbanker skall införas en ny paragraf med beteckning 29 a) av följande lydelse:

29 a §.

Utan särskilt tillstånd av Konungens befallningshavande äger sparbank ej mottaga värdehandlingar till förvaring och förvaltning. Tillstånd till sådan verksamhet må ej meddelas, med mindre förvaring och förvaltning av värdehandlingar prövas, med hänsyn till sparbankens organisation och förvaringsanordningar samt fonder, kunna med trygghet anförtros åt sparbanken. Konungens befallningshavande äger föreskriva de villkor för verksamhetens utövande eller de inskränkningar däri, som kunna anses erforderliga. Tillstånd må återkallas, då förutsättningarna för tillståndets meddelande finnas icke vidare föreligga; återkallas tillståndet, vare sparbanken pliktig att, så snart ske kan, avveckla nämnda verksamhet.

Närmare bestämmelser om prövning för meddelande av tillstånd, som nu sagts, må utfärdas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925. Har sparbank i enlighet med föreskrift i reglemente, varå stadfästelse erhållits, senast den 1 april 1925 börjat verksamhet, varom i lagen förmåles, må dock verksamheten utan särskilt tillstånd fortsättas till och med den 31 december 1925.

Av utredningen i ärendet inhämtas huvudsakligen följande.

Enligt den vid 1924 års riksdag genomförda förmynderskapslagstiftningen, vilken trätt i kraft med detta års ingång, har bankernas medverkan i stor utsträckning anlitats för genomförandet av en förbättrad kontroll över förmyndares förvaltning av omyndigs icke blott kapitaltillgångar utan jämväl värdehandlingar.

I gällande bestämmelser i förmynderskapslagen avses med bank sådan bankinrättning, som äger i sin firma eller eljest vid beteckning av sin rörelse använda ordet bank. Med hänsyn till de bestämmelser, som för närvarande gälla i fråga om sparbanks rörelse, äger sparbank icke mottaga värdehandlingar till förvaltning.

I samband med antagandet av ny förmynderskapslagstiftning anhöll 1924 års riksdag om utredning, huruvida genom ändring i lagen om sparbanker möjlighet kunde beredas för förmyndare och gode män att i sparbank verkställa sådan nedsättning av värdehandlingar, som enligt förslaget till lag om förmynderskap skulle ske i riksbanken eller annan bank, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Över riksdagens skrivelse hava svenska sparbanksföreningen, svenska bankföreningen, bank- och fondinspektionen samt fullmäktige i Sveriges riksbank avgivit yttranden.

Lagrådet har i utlåtande över förslaget anfört följande:

»Lagrådet finner visserligen några större fördelar av den nu föreslagna lagstiftningen knappast vara att förvänta, men då åtminstone på vissa håll någon lättnad av den börda, den nya förmynderskapslagstiftningen lagt på förmyndare, härigenom skulle kunna vinnas, har lagrådet, som utgår ifrån, att tillstånd enligt lagen endast med största varsamhet kommer att meddelas, ansett sig ej böra avstyrka förslaget.»

Departementschefen har för egen del erinrat, hurusom sparbankerna i vårt land hittills icke drivit verksamhet, avseende förvaring och förvaltning av värdehandlingar. Den nya sparbankslagen syntes icke hava åsyftat en utvidgning av sparbankernas uppgift till att omfatta jämväl sådan rörelse. Genom införande i 1924 års förmynderskapslagstiftning av skyldighet för förmyndare att i öppet förvar hos bank nedsätta omyndigs värdehandlingar hade emellertid frågan om sparbanks rätt att för omfördälda ändamål mottaga värdehandlingar erhållit särskild betydelse. Sålunda hade en dylik rätt ansetts böra tillerkännas sparbankerna, dels ur förmyndarsynpunkt för att åstadkomma viss lättnad i förmyndarens på grund av nedsättningstvånget ökade börda, och dels från sparbankshåll för att förhindra befarad konkurrens mellan bankbolagen och sparbankerna om de omyndigas medel. Även om frågans vikt i det stora hela kunde anses hava i någon mån överskattats, syntes dock anledning icke föreligga att utesluta sparbankerna från varje möjlighet att upptaga ifrågavarande verksamhetsform, och detta vare sig det gällde omyndigs eller annans värdehandlingar. Principiellt sett borde hinder icke möta mot en dylik utvidgning; med sparbanks egentliga uppgift att till befördrande av sparsamheten mottaga sparmedel låter sig enligt departementschefens mening väl förena en efter verksamhetens omfattning och syfte begränsad förvarings- och förvaltningsrörelse.

En förutsättning för att sparbank borde få upptaga förvarings- och förvaltningsrörelse synes vara, ej mindre att sparbanken kunde bereda värdehandlingarna en bankmässig förvaring och förvaltning, än även att spar-

bankens fonder vore av den storlek, att de kunde förväntas giva skälig täckning — förutom för inlåningen m. m. — för en efter de nedsatta handlingarnas värde och art normal förvarings- och förvaltningsrisk. Det borde ankomma på prövning i varje särskilt fall, huruvida förvaring och förvaltning av värdehandlingar, med hänsyn till organisation, förvaringsanordningar och fonder, kunde med trygghet anförtros åt sparbanken. Prövningen syntes lämpligen böra överlämnas åt vederbörande länsstyrelse. För vinnande av största möjliga enhetlighet i tillämpningen borde Kungl. Maj:t kunna meddela närmare bestämmelser rörande dylik prövning. Därvid syntes kunna uppställas vissa allmänna villkor för tillstånds erhållande, såsom i fråga om organisation, förvaringsanordningar och fonder.

Ett av bank- och fondinspektionen föreslaget villkor, att sparbank för erhållande av tillstånd skulle hava egna fonder uppgående till minst en miljon kronor, har departementschefen ansett sig icke kunna förorda. Härigenom skulle bland annat endast ett fåtal sparbanker beredas möjlighet att utöva den avsedda verksamheten och det särskilt ur förmyndarsynpunkt framhållna villkoret om ändring i lagstiftningen näppeligen bliva tillgodosett.

Vid tillstånds meddelande borde länsstyrelsen kunna föreskriva särskilda villkor för utövande av den på tillståndet grundade rätten. Sådana villkor syntes i huvudsak komma att hänföra sig till förvaringssäkerheten, de nedsatta handlingarnas bokföring, kontrollen med avseende å handlingarna och dylikt. Men därjämte borde länsstyrelsen vara oförhindrad att lämna tillstånd av nu förevarande slag med vissa inskränkningar.

Tillstånd borde även kunna återkallas av länsstyrelsen, då förutsättningarna för tillstånds erhållande funnes icke vidare föreliggande. Återkallades tillståndet, borde sparbanken vara pliktig att så snart ske kunde avveckla den ifrågasvarande rörelsen.

I övrigt får utskottet hänvisa till innehållet i propositionen.

Såsom departementschefen erinrar, hava sparbankerna i vårt land hittills icke drivit verksamhet, avseende förvaring och förvaltning av värdehandlingar. Icke heller har genom den nya sparbankslagen åsyftats en utvidgning av sparbankernas rörelse i nyss angivna avseende. Sedan emellertid genom antagandet av ny förmynderskapslagstiftning förmyndare fått sig ålagd bland annat skyldighet att i öppet förvar hos bank nedsätta omyndigs värdehandlingar, har frågan om sparbanks rätt att för omförmälda ändamål mottaga värdehandlingar erhållit särskild betydelse. Vid behandlingen förlidet år av förslaget till ny lag om förmynderskap ansåg riksdagen sig böra ifrågasätta, huruvida icke möjligen den börda, som den nya lagstiftningen onekligen lade på förmyndaren genom här ovan angivna skyldighet, skulle i viss mån kunna minskas, om nedsättning finge ske jämväl i sparbank; och anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa den utredning i ärendet, som tidigare omnämnts, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda,

Enligt utskottets mening synes rent principiellt sett icke något vara att erinra mot den utvidgning av sparbankernas verksamhet, varom här är fråga. Med sparbanks egentliga uppgift att till befordrande av sparsamheten mottaga sparmedel torde nämligen väl låta förena sig viss efter verksamhetens omfattning och syfte begränsad förvarings- och förvaltningsrörelse. Enligt det föreliggande förslaget har anförtrotts åt Kungl. Maj:ts befallnings-

Utskottet.

havande, vilken myndighet jämlikt sparbankslagen utövar tillsynen över sparbank, att meddela tillstånd till verksamhet, som här avses; och har Kungl. Maj:ts befallningshavande därvid att i varje särskilt fall pröva, huruvida förvaring och förvaltning av värdehandlingar, med hänsyn till organisation, förvaringsanordningar och fonder, kan med trygghet anförtros åt sparbanken. Därjämte äger Kungl. Maj:ts befallningshavande föreskriva de villkor för verksamhetens utövande eller de inskränkningar däri, som kunna anses erforderliga. Även om, såsom lagrådet framhåller, några större fördelar av den föreslagna lagstiftningen näppeligen torde vara att förvänta, lär åtminstone på vissa håll någon lättnad av den börda, den nya för mynderskapslagstiftningen lagt på förmyndaren, kunna vinnas. Under sådana förhållanden och då man torde kunna utgå ifrån, att vid tillstånds meddelande vederbörande tillsynsmyndighet iakttager nödig försiktighet, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 184 må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 30 april 1925.

På bankoutskottets vägnar:

K. J. GUSTAFSSON.

Vid detta ärendets slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Lindley*, *Vindahl*, *Pettersson* i Olovstorp, *Dalberg*, *Berge*, *Andersson* i Hägelåkra och *Bodin*; samt
av andra kammaren: herrar *Borggren*, *Olsson* i Berg, *Ryberg*, *Kloo*, *Svensson* i Betingetorp, *Höglund*, *Johansson* i Edsbyn och *Paulsen*.
